

Growth of Rural areas and Agriculture for Successful Society

Rast ruralnih područja i poljoprivreda za uspješno društvo

Kick-Off konferencija 29.07.2016.

Common Agriculture Policy

Zajednička poljoprivredna politika

Aktivnost koju
sufinancira
Europska
komisija

Sadržaj

O projektu	2
Što je ZPP?.....	3
Čemu služi ZPP?	4
Statistički pokazatelji.....	5
Europska poljoprivreda	5
Depopulacija i ruralna područja.....	6
Struktura zaposlenih u poljoprivredi	7
Važnost primarnog sektora i razvojni izazov.....	8
ZPP i obiteljska poljoprivredna gospodarstva.....	10
ZPP i okoliš	12
Kvaliteta i sigurnost hrane	13
Potporna za poljoprivrednike.....	14
Imajte korist o ZPP-a i ako niste poljoprivrednik	16
Nositelj projekta.....	17

O projektu

Projekt **GRASS Croatia** osmislila je i implementirala Hrvatska Poljoprivredna Agencija, a sufinancira ga Europska komisija – DG AGRI.

Cilj projekta je podizanje svijesti o ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) Europske unije, značaju ZPP-a za održivost i razvoj ruralnih područja, poljoprivrednih gospodarstava, kvalitetu i sigurnost hrane – a time i kvalitetu života cjelokupnog stanovništva, ali i sveukupan gospodarski razvoj.

Navedene ciljeve namjeravamo postići nizom informativnih mjera i događaja, to jest u izravnom kontaktu s poljoprivrednicima i građanstvom.

Sve projektne informativne materijale, uključujući ovu brošuru, možete preuzeti na hrvatskom ili engleskom jeziku putem internet stranice Hrvatske Poljoprivredne Agencije: *GRASSCroatia.hpa.hr*

Podaci u ovoj brošuri preuzeti su iz baze javno dostupnih podataka koju objavljuje Europska komisija¹ i iz drugih izvora koji su posebno navedeni u brošuri.

---

¹ Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) i poljoprivrede u Europi – Najčešća pitanja; Europska Komisija, Bruxelles, 26. lipnja 2013., MEMO/13/621, IP/13/613, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_hr.htm

Što je ZPP?

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) je skup mjera i programa potpora poljoprivredi u Europskoj uniji, kojima se regulira proizvodnja i prodaja poljoprivrednih proizvoda u EU, a stvoreni su radi postizanja sljedećih ciljeva:

- povećanje poljoprivredne proizvodnje uz primjenu tehnoloških dostignuća, poboljšanja proizvodnosti i učinkovitijeg korištenja proizvodnih izvora, posebno radne snage
- osiguranje životnog standarda poljoprivrednika, osobito povećanje prihoda pojedinaca angažiranih u poljoprivredi
- stabilizacija tržišta i stalna opskrba kupaca zdravstveno ispravnim i kvalitetnim proizvodima po primjerenim cijenama

Čemu služi ZPP?

Zašto je potrebna „zajednička“ poljoprivredna politika na razini EU-a?

Poljoprivreda je gotovo jedini sektor koji uživa europsku potporu, suprotno većini drugih sektora koji su predmet nacionalnih politika. Važno je imati javnu politiku u pogledu sektora koji osigurava sigurnost naše hrane, koji ima ključnu ulogu u korištenju prirodnih resursa i ekonomskom razvoju ruralnih područja.

Ti su ciljevi zajednički svim državama članicama i nije ih moguće postići bez financijske potpore poljoprivrednom sektoru i ruralnim područjima.

Stoga je potrebno poduzeti mjere na europskoj razini kako bi se zajamčili **pravedni uvjeti** i utvrdili **zajednički ciljevi, načela i pravila**. Isto tako, zajednička poljoprivredna politika omogućava da se proračunska sredstva učinkovitije koriste nego bi se koristila u sklopu nacionalnih politika.

Bez obzira na pitanja vezana za jedinstveno tržište, potrebno je dotaknuti više ciljeva na transnacionalnoj razini, poput kohezije među državama članicama i regijama te probleme zaštite okoliša i probleme od svjetske važnosti, kao što su klimatske promjene, gospodarenje vodom, bio-raznolikost, sigurnost prehrambenih proizvoda i stočne hrane, zdravlje i dobrobit životinja, zdravlje bilja, javno zdravlje i interesi potrošača.

Statistički pokazatelji

Europska poljoprivreda

Koliki je udio ruralnih područja u EU?

Ruralna područja predstavljaju **više od 77 % prostora EU-a** (47 % poljoprivrednog zemljišta i 30 % šuma) i u njima živi približno **polovica stanovništva EU-a** (poljoprivredne zajednice i ostali stanovnici).

Koliko je poljoprivrednika u EU-u?

U EU-u ima 12 milijuna poljoprivrednika s punim radnim vremenom. Poljoprivreda i poljoprivredno-prehrambena industrija, koja uvelike ovisi o opskrbi iz poljoprivrednog sektora, imaju zajedno udio od 6 % BDP-u EU-a, s 15 milijuna poduzeća i 46 milijuna radnih mjesta.

Depopulacija i ruralna područja

Hrvatska doživljava opću depopulaciju kao dominantan demografski proces u zemlji. Njezina ruralna područja su posebno pogođena – pri čemu prolaze kroz socio-demografsku depresiju – jer te procese pogoršava slabljenje gospodarske aktivnosti, visoka stopa nezaposlenosti, dugoročne ekonomske migracije, i posljedično smanjenu razinu društvenog i kulturnog života u ruralnim područjima kao i sve veći nerazmjer stupnja razvijenosti tih krajeva. Trenutačna demografska kretanja prijete sveukupnom razvoju zemlje. Kad se ne bi djelovalo nasuprot njima, posebno bi izazvala nepovoljan utjecaj na ruralna područja do 2031. godine, pretvorivši ih u puke nakupine staračkih domaćinstava uz značajno smanjeni stupanj gospodarskog i sveukupnog razvoja ruralnih područja.² Ta kretanja utječu na sva ruralna područja Hrvatske (koja obuhvaćaju 90 % njezinog teritorija i 47 % njezinog stanovništva, to jest više od 2 milijuna ljudi). Čak i područja koja su uživala sveukupan porast stanovništva u razdoblju od 2001. do 2011. godine suočavaju se s istim problemima. Primjerice stanovništvo Istarske županije povećalo se u tom razdoblju za 1 %, no njezino se poljoprivredno stanovništvo smanjilo za 10 %.³

---

² Nejašmić, I.; Toskić, A. *Starenje Stanovništva u Hrvatskoj – sadašnje stanje i perspektive*; Hrvatski geografski glasnik 75/1, 89–110 (2013.)

³ Ljubaj, T.; Franić, R.; Njavro, M. *Socioekonomske promjene u ruralnom području Istarske županije*; Agronomski glasnik 1/2012 31–50

Struktura zaposlenih u poljoprivredi

Na dan 31. ožujka 2012. godine, približno 2,2 % zaposlenika hrvatskih pravnih osoba bilo je aktivno u primarnom sektoru (25.667), a 4,3 % zaposlenika obrta (9.108) bilo je aktivno u području poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.⁴ Te su brojke nepovoljne u odnosu na pokazatelje za 27 država članica EU-a iz 2010. godine, gdje je 5,1 % zaposlenika bilo aktivno samo u poljoprivredi.⁵ 2014. godine, bilo je 185.965 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Hrvatskoj, koja su osiguravala prihode 297.544 osoba (1,6 osoba po poljoprivrednom gospodarstvu odnosno oko 14 % ruralnog stanovništva). Ipak, treba istaknuti da su ta poljoprivredna gospodarstva razmjerno mala (u prosjeku 5,6 ha) te kako je prosječna dob vlasnika obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva 59,8 godina (i u pravilu njih vode stariji parovi). Štoviše, samo 4,5 % vlasnika obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava imaju 35 godina starosti ili manje, čime se pogoršavaju već ionako nepovoljna kretanja što utječu na ruralna područja.⁶

---

⁴ Državni zavod za statistiku: *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2013.*; prosinac 2013.

⁵ Eurostat: *Statistika tržišta rada*; izdanje 2011. godine

⁶ Horvat, H.: *Budućnost hrvatskih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava*, Poljoprivredna savjetodavna služba, (21.03.2014.)

Važnost primarnog sektora i razvojni izazov

Komunikacija Europske Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, i Odboru regija: ZPP prema 2020. godini: Odgovor na izazove budućnosti u pogledu hrane, prirodnih resursa i teritorija navodi kako primarni sektor predstavlja izvor zapošljavanja za 16 % osoba u ruralnim područjima EU-a.⁷ Premda je udjel hrvatskog ruralnog stanovništva čija primanja potječu s obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava nešto manji od 16 %, njegova dobna struktura predstavlja daleko veći izazov za održiv razvoj poljoprivrede i ruralnih područja.

---

⁷ ZPP prema 2020. godini: Odgovor na izazove budućnosti u pogledu hrane, prirodnih resursa i teritorija (The CAP towards 2020: Meeting the food, natural resources and territorial challenges of the future), Europska Komisija, 18.11.2010., Bruxelles, COM(2010) 672 final, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0672:FIN:en:PDF>

OPG-ovi igraju važnu ulogu u
ispunjavanju ciljeva zajedničke
poljoprivredne politike i osiguravanju
održivosti poljoprivrednog sektora
Europske unije⁸

---

⁸ Litavski ministar poljoprivrede, Vigilijus Jukna, na sastanku ministara poljoprivrede
Europske unije, 11. rujna 2013., Vilnius,
<http://www.eu2013.lt/en/news/pressreleases/family-farmingcompetitive-and-sustainable-european-model-of-agriculture-sector>

ZPP i obiteljska poljoprivredna gospodarstva⁹

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva više su od posla – ona su način života.

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva, kao najučestaliji operativni model poljoprivrednih gospodarstava, stoljećima su osiguravala rast europskog poljoprivrednog sektora. Današnji je ambiciozni politički okvir Europske unije napravljen tako da u obzir uzima različite modele poljoprivrede koji postoje u EU-u, uključujući različite vrste OPG-ova. Jasno je usmjeren na zadovoljavanje potražnje građana za sigurnošću hrane i nastoji ispuniti stalno rastuća očekivanja u smislu sigurnosti, kvalitete, vrijednosti, podrijetla i različitosti hrane. Istovremeno, zajednička poljoprivredna politika (ZPP) pomaže u održavanju ruralnih životnih stilova i daje značajan doprinos ruralnom gospodarskom i društvenom razvoju.

---

⁹ Poglavlje preuzeto iz publikacije *Revija ruralnog razvoja Europske unije*, broj 17, zima 2013., http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/publications-and-media/eu-rural-review/PublicationENRDperiodical-17_hr.pdf

OPG-ovi su temelj na kojem je europska poljoprivreda uspijevala stoljećima. Od osnivanja Europske unije poljoprivreda je bila u središtu snažnog i ambicioznog političkog okvira. U smislu ruralnog razvoja, reforma zajedničke poljoprivredne politike u drugom stupu nudi mnogo odgovarajućih mogućnosti za poljoprivredna poduzeća kojima upravljaju obitelji, kao što su podrška poljoprivrednih savjetodavnih službi i mjere kojima se promiče diversifikacija gospodarstava, restrukturiranje, modernizacija, obuka i prijenos znanja. Iako su OPG-ovi nadaleko najčešći model poljoprivrednih poduzeća u Europi, taj je pojam teško sveobuhvatno definirati. Na pitanje „Što je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo?” stotinu različitih poljoprivrednika odgovorit će vam drugačije, što ukazuje na širinu i raspon obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja djeluju u Europi i diljem svijeta. Velika većina svih poljoprivrednih gospodarstava Europske unije (97 %) može se kategorizirati kao obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG). OPG-ovi pokrivaju oko 69 % poljoprivrednog zemljišta EU-a s prosječnom površinom od 10 hektara.

Bez obzira na veličinu gospodarstva, rezultate ili primijenjene metode proizvodnje, poljoprivredna se gospodarstva jasno razlikuju po lokaciji, potrebama i prioritetima, kao i povijesnim i kulturološkim okolnostima gospodarstva koje treba održavati i promicati.

OPG-ovi su također ključni za održavanje vitalnosti ruralnog života i ruralnog gospodarstva u Europi (i šire). Činjenica da je kapacitet za fleksibilnost u samoj srži sektora obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava ide u prilog današnjem nastojanju na sigurnosti hrane i promicanju pametnog, održivog i uključivog rasta u ruralnim područjima.

ZPP i okoliš

Koji utjecaj ima poljoprivreda na okoliš?

Ako poljoprivreda može pogodovati održivosti okoliša, isto mu tako može i štetiti. ZPP ima važnu ulogu u pronalaženju ravnoteže između dvije krajnosti, a ta će uloga biti odlučujuća sljedećih godina.

Kako ZPP doprinosi zaštiti okoliša?

S reformom ZPP-a, donesenom u lipnju 2013., svaka država članica, svako područje, svaki poljoprivrednik doprinosit će izazovu održivosti i borbe protiv klimatskih promjena pomoću jednostavnih mjera čiji je pozitivan utjecaj dokazan. Više od 100 milijardi EUR uložit će se između 2014. i 2020. kao potpora poljoprivredi u cilju suprotstavljanja izazovu kvalitete tla, vode, bio-raznolikosti i klimatskih promjena:

- „Ozelenjivanje“ : 30% izravnih plaćanja povezano je s poštivanjem tri poljoprivredne prakse koje su povoljne za okoliš: diversifikacija kultura, očuvanje trajnih pašnjaka i očuvanje 5%, a potom 7%, područja od ekološkog interesa počevši od 2018., ili mjera koje se smatraju barem istovrijednima u pogledu koristi za okoliš.
- Najmanje 30% proračuna programa ruralnog razvoja potrebno je dodijeliti poljoprivredno-okolišnim mjerama, potporama organskoj poljoprivredi ili projektima vezanim za ulaganja ili inovativne mjere koje pogoduju okolišu.
- Poljoprivredno-okolišne mjere bit će pojačane. One trebaju dopunjavati prakse koje se podupiru u sklopu ozelenjivanja. Ti programi trebaju biti još ambiciozniji i stoga učinkovitiji u pogledu zaštite okoliša (jamstvo nepostojanja dvostrukog financiranja).

Kvaliteta i sigurnost hrane

Je li naša prehrana sigurna?

EU je znatno poboljšao **sigurnost prehrambenih proizvoda** od 1990-ih, zahvaljujući osobito primjeni higijenskih mjera, propisa o zdravlju životinja i bilja i nadzoru ostataka pesticida i prehrambenih aditiva. Prehrambeno zakonodavstvo u Europi jedno je od najstrožih u svijetu.

Kako EU jamči kvalitetu prehrambenih proizvoda?

Kvaliteta prehrambenih proizvoda jamči se zakonima i propisima o označavanju, trgovanju i kvaliteti: **zaštita zemljopisnih oznaka**, obvezni podaci o hranjivim vrijednostima na pakiranju, oznake kvalitete, norme o dobrobiti životinja, itd.

Osim pravila higijene koja jamče sigurnost proizvoda, EU je izradila:

- **tržišne norme** primjenjive na proizvode koji se prodaju u Uniji;
- fakultativne oznake na etiketi koje se odnose na kvalitetu proizvoda;
- europske sustave kvalitete za utvrđivanje proizvoda specifične kvalitete:
- „zaštićena oznaka izvornosti“ (ZOI) ili „zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla“ (ZOZP) za označavanje kvalitete povezane sa zemljopisnim podrijetlom;
- „zajamčeno tradicionalni specijalitet“ (ZTS);
- specifičan europski logotip za organske proizvode koji poštuju stroge norme proizvodnje;
- smjernice namijenjene poboljšanju funkcioniranja tih sustava certificiranja kvalitete koji jamče poštivanje određenih značajki proizvoda ili njegove metode proizvodnje

Potpora za poljoprivrednike

Zašto poljoprivrednici trebaju državnu potporu?

Suprotno poimanju uvriježenom u nekim zemljama, poljoprivreda nije nipošto zlatna koka. Vremenu i novcu koje ulažu poljoprivrednici stalno prijete brojni nepredviđeni ekonomski, sanitarni i meteorološki događaji. Poljoprivreda zahtijeva velika ljudska i financijska ulaganja, koja donose plodove tek mjesecima, čak i godinama kasnije, a trajno su osjetljiva.

Potpora dohotku koju dobivaju poljoprivrednici jamči proizvodnju hrane u cijeloj EU i naknada je za **javne usluge** koje tržišta ne vrednuju: zaštita okoliša, dobrobiti životinja, sigurna i visokokvalitetna hrana, itd. Aspekt „javnih usluga“ utoliko je važniji s obzirom na to da su norme koje su na snazi u Europskoj uniji među najstrožima na svijetu. Stoga je proizvodnja prehrambenih proizvoda skuplja u Europi nego u zemljama s manje strogim normama.

Bez javne potpore, europski poljoprivrednici ne bi mogli konkurirati poljoprivrednicima iz drugih zemalja i pri tome udovoljiti osobitim očekivanjima europskih građana. Osim toga, uz sve veće utjecaje klimatskih promjena, troškovi održive poljoprivrede mogu samo rasti.

Zašto podupirati poljoprivredu kad je cijena prehrambenih proizvoda visoka?

Poljoprivredne cijene relativno malo utječu na cijene prehrambenih proizvoda koje plaća potrošač. Cijena žitarica predstavlja tek 5 % cijene kruha. Cijene koje rastu na potrošačkoj razini ne znače nužno povećani dohodak poljoprivrednika. Utoliko više što su poljoprivrednici također suočeni s povećanjem svojih troškova proizvodnje. Poljoprivrednici su sve jače izloženi tržišnim fluktuacijama, koje su učestalije i snažnije nego u prošlosti, nestalnosti cijena. Posljednjih su se godina računi za potrošnju energije na poljoprivrednim gospodarstvima povećali za 223%, cijena gnojiva za 163%. Poljoprivredne cijene prosječno su porasle za 50%.

Imajte korist o ZPP-a i ako niste poljoprivrednik

Mogu li kao porezni obveznik biti korisnik ZPP-a čak i ako nisam poljoprivrednik?

Već ste njegov korisnik. Kada EU podupire svoje poljoprivrednike, od toga cjelokupno društvo ima koristi. Time se osigurava opskrba hranom po pristupačnim cijenama. **Europske obitelji prosječno izdvajaju 15 % svog proračuna za hranu, odnosno upola manje nego 1960.**

Podržavajući održive poljoprivredne prakse kroz ZPP pridonosimo očuvanje našeg okoliša te bogatstvu i raznolikosti naših ruralnih krajobraza i naše ishrane.

Nositelj projekta

Hrvatska poljoprivredna agencija (HPA) je ustanova Vlade Republike Hrvatske osnovana 1994. godine u svrhu provedbe djelatnosti na unaprjeđenju stočarskog sektora u Republici Hrvatskoj. HPA utječe na razvoj i unaprjeđenje stočarske i poljoprivredne proizvodnje, te provodi mjere agrarne politike koje donosi Ministarstvo poljoprivrede.

Misija

Hrvatska poljoprivredna agencija mjerama koje provodi, te razvojem i implementacijom najnovijih saznanja o stočarskoj proizvodnji na farmama hrvatskih stočarskih proizvođača utječe na trajno unaprjeđenje poljoprivrednog odnosno stočarskog sektora. HPA je svakodnevni servis poljoprivrednih proizvođača u organizaciji proizvodnje.

Vizija

Korisnički usmjerena javna institucija koja odgovara na suvremene potrebe poljoprivrednih proizvođača i uzgajivača stoke, u svrhu razvoja i unaprjeđenja stočarstva, podizanja konkurentnosti proizvodnje i kvalitete svih segmenata života poljoprivrednih proizvođača.

Kontakt podaci

Hrvatska poljoprivredna agencija

Sjedište:

Poljana Križevačka 185

48260 Križevci

T: 048/279-072

F: 048/693-216

Ured:

Ilica 101

10000 Zagreb

T: 01/3903-111

F: 01/3903-191

e-mail: grass.croatia@hpa.hr

internet: grasscroatia.hpa.hr

Ovaj projekt je financiran uz potporu Europske komisije. Ova objava [komunikacija] odražava samo stavove autora, a Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu korist nastalu uporabom informacija sadržanih u njoj.